

er der i og for sig god mening i, da tidligere erfaringer og ideologiske holdninger kan virke som perceptionsfiltre og således hindre en realistisk erkendelse. Dog er det ikke denne sammenhæng, han har analyseret. Ganske vist taler han om en informationsbarriere. Men den sættes kun i forbindelse med politikernes ønske om at nå sekundære resultater i Sydslesvigspørgsmålet til forevisning for den hjemlige opinion. Og man må utvivlsomt give ham ret i, at dette sidste forhold bevirkede, at beslutningstagerne ikke havde et klart billede af, hvor begrænsede valgmuligheder de stod overfor. Men det havde været ønskeligt, om forfatteren havde fulgt dette resultat op med en analyse af også problemet om, på hvilken måde tidligere udenrigspolitiske erfaringer og ideologiske holdninger påvirkede opfattelsen af den ydre konjunktur. Spørgsmålet er nemlig, om de ikke i nogen grad kan siges at have fremkaldt en overdreven forsigtig vurdering af valgmulighederne. I stedet for er der nu en tendens til at objektivere denne eventuelle yderlige indskrænkning. Der tales om »begrænsede acceptable handlemuligheder uden«, at det gøres klart, at det i sig selv er udtryk for et politisk valg, hvad man vil anse for »akceptabelt«. Der spores en tendens til, at sikkerhedspolitikens primat over Sydslesvigpolitikken gøres til lidt af en naturnødvendighed. Det hænger utvivlsomt sammen med, at Frederiksen deler socialdemokratiske og radikale politikeres opfattelse af denne prioritering. Men i og med, at disse politiske vurderinger objektiviseres, blegner også den klare fremstilling af, at de faktisk udgør en faktor, der i ret høj grad var bestemmende for et af de vigtigste valg i udformningen af den danske Sydslesvigpolitik. På den

anden side skal det dog medgives forfatteren, at han på trods af denne mangel i analyseskemaet i sin konklusion alligevel understreger den store betydning, partiernes traditioner og værdisystemer fik (s. 180).

Disse bemærkninger skal som nævnt ikke tilsløre, at det er lykkedes forfatteren at skrive en på mange punkter udmærket historisk afhandling, blandt andet fordi han konsekvent har benyttet sig af det opstillede analyseskema. Han har dermed demonstreret, hvor frugtbare de i politologien opstillede systematiske begrebsrammer kan være for historisk forskning. Når han ikke lever helt op til sit høje politologiske aspirationsniveau, skyldes det måske ikke så meget, at han personligt er kommet til kort, som at de generelle teorier og hypoteser, han i så fald skulle have undersøgt, næppe endnu foreligger fuldt udviklet. Højst kan man vel pege på, at han nok ville have kunnet bidrage mere til udviklingen heraf, dersom han havde koncentreret sig om enkelte udvalgte komponenter af skemaet og undersøgt relationerne mellem dem dels over længere tid og dels i flere forskellige udenrigspolitiske spørgsmål.

J. P. Noack

Kurt Jürgensen: Die Gründung des Landes Schleswig-Holstein nach dem zweiten Weltkrieg. Der Aufbau der demokratischen Ordnung in Schleswig-Holstein unter dem ersten Ministerpräsidenten Theodor Steltzer 1945-1947. (Karl Wachholtz Verlag, Neumünster, 1969). 82 s., DM 16,80.

Med dette arbejde, der også er udsendt som supplement til bd. 8 af den store »Geschichte Schleswig-

Holsteins«, har Kieler-historikeren Kurt Jürgensen villet skildre den forvaltningsmæssige og politiske tilblivelse af det nuværende forbundsland Slesvig-Holsten. Han har koncentreret sig om perioden frem til foråret 1947, da den første ministerpræsident (socialdemokraten H. Lüdemann), udgik fra en folkevalgt landdag, overtog styret. Derved har han for så vidt ikke fulgt hele grundlæggelsesperioden, eftersom landet Slesvig-Holsten vel først kan siges at være endegyldigt konstitueret med den såkaldte »Landdessatzung« af 13. 12. 1949, der fik retskraft ved den engelske godkendelse den 9. 1. 1950.

Inden for denne begrænsning har Kurt Jürgensen gjort et fortjenstfuldt arbejde ved at vise, hvordan først et forvaltningsapparat opbyggedes, og hvordan dernæst det korresponderende politiske apparat kom i gang. Han følger omhyggeligt det opsplittede, gamle preussiske forvaltningsapparats omdannelse til en samlet provins- (senere lands-) administration, og vi ser, hvordan denne administration bliver sat under demokratisk, politisk kontrol.

Vigtig er i denne forbindelse Jürgensens understregning af den rolle, den første, af englænderne indsatte ministerpræsident, Theodor Steltzer, spillede for denne udvikling, allerede inden han i efteråret 1945 placeredes i sin første indflydelsesrige stilling som regeringspræsident. Steltzer kom til at koncipere det regeringssystem som stort set lever videre i det nuværende forbundsland Slesvig-Holsten. Han var parat til at følge netop den model for opbygning nedefra med støtte i udbygningen af den lokale selvforvaltning, som den engelske besættelsesmagt ønskede fremmet. Derved fik han mulighed for at øve stærk indflydelse på udviklingen, og

til tider gik denne så hurtigt, at man politisk og administrativt var et stykke foran, hvad der retligt var legitimeret.

I argumentationen for sine synspunkter måtte Steltzer i et vist omfang slå på hensynet til Slesvig-Holstens selvstændighed, administrativt set. Men det er givet, at Kurt Jürgensen i for høj grad identificerer denne argumentation med et ønske om at genoplive den slesvig-holstenske selvstændighedstradition fra forrige århundrede. Forfatteren hører selv tydeligt hjemme i den gamle slesvig-holstenske tradition og glæder sig over, at begivenhederne efter 1945 med visse modifikationer har skabt det Slesvig-Holsten, nogle drømte om for 100 år siden. Men disse forestillinger har uden tvivl gjort det svært for ham at give en dækkende beskrivelse af de synspunkter, der gjorde sig gældende, da det nuværende Slesvig-Holsten blev til.

I et tillæg aftrykkes en række samtidige dokumenter, som netop viser, at Kurt Jürgensens slesvig-holstenske konception ikke er retfærdig mod materialet. Selv hos Steltzer træffer man adskillige udtalelser om områdets placering i den fællestyske sammenhæng, der absolut kan tolkes langt mere åbent m. h. t. andre løsninger end den snævert slesvig-holstenske. Og for socialdemokraterne var den slesvig-holstenske løsning langt fra at være det ønskelige.

Dette kommer ikke klart nok frem i bogen, der i det hele taget er stærkt præget af at være koncentreret omkring Steltzers synspunkter, der som nævnt næppe heller er udtømmende analyseret. Man havde gerne set mere om, hvordan rekrutteringen af de nye politikere på landsplanet skete, fordi man derved havde fået mulighed for at følge linien med legiti-

meringen af den politiske magt fra neden.

Også en tættere reference fra udviklingen i Slesvig-Holsten til situationen i den øvrige del af den britiske zone havde været ønskværdig, men det kan vel først realiseres, når det engelske kildemateriale bliver tilgængeligt. Savnet af dette materiale kan ikke lægges Jürgensen til last, og han har i vidt omfang formået at overvinde det handicap, dette savn nødvendigvis må medføre.

Udviklingen i Slesvig-Holsten i de første år efter 1945 frembyder særdeles interessante muligheder for at studere, hvordan et forvaltningsapparat og et politisk system bygges op i et spændingsfelt, hvor man på den ene side vil legitimere magten fra neden ved opbygningen af et demokratisk system med lokal forankring, på den anden side har hensyn at tage til løsningen af de opgaver, de centrale (preussiske) organer hidtil havde løst. Her må i øvrigt den type embedsmænd, man rådede over i en situation, præget af afnazificeringen, have spillet en rolle. Denne side af problematikken er slet ikke berørt i bogen.

Til den nævnte spænding mellem decentral legitimering af magten og kravet om løsning af overløkkale opgaver slutter sig så det faktum, at den samlede tyske udvikling, politisk og økonomisk var ganske uvis. De fleste foranstaltninger måtte iværksettes med det forbehold, at man ikke ville præjudicere en kommende tysk statsdannelse karakter.

Under disse omstændigheder var det en bedrift at få et regeringssystem til at fungere, samtidig med at alle kræfter måtte sættes ind på at afhjælpe følgerne af overbefolkning, sult og kulde. Kurt Jürgensen viser, at bedriften kunne gennemføres i et samarbejde mellem en konstruktiv

engelsk besættelsesmagt og tyske embedsmænd og politikere, der vovede at tage et medansvar.

Denne konklusion vil sikkert blive stående i den mere indgående behandling af emnet, forfatteren har stillet i udsigt. Man vil se frem til den i forventning om, at den vil give mere perspektiv til udviklingen, end denne første version har villet og kunnet.

H. P. Clausen

Jens Bladt: – og så blev jeg folketingsmand. (Historisk Samfund for Sønderjylland, 1971). 150 s.

I 1967 udsendte Historisk Samfund for Sønderjylland daværende folketingsmand Jens Bladts lille erindringsbog »Alsiske minder«. Bladt faldt for socialdemokratiets aldersgrænse og gik ud af folketinget med valget i 1968. Han har nu benyttet lidt af sit otium til at fortsætte erindringerne med et bind om sin tid i folketinget fra 1953–68.

Det er som første bind blevet en charmerende lille bog, gennemsyret af Bladts muntre og uhøjtidelige alsingersind. Ægtheden og umiddelbarheden kommer helt frem til overfladen i det lille stykke, hvor Bladt uskrømtet viser sin glæde over, at arbejdsmanden kom til frokost med verdensdiplomatiet på hotel Dybbøl Banke og blev hyldet med en kraftig klapsalve.

Jens Bladt hørte ikke til i første række på Christiansborg, men det gør ikke hans iagttagelser af og reaktioner på livet i folketinget mindre værdifulde. Erindringer af den type kan rykke proportionerne på plads for dem, der overser jordforbindelserne i dansk politik.

For dem, der samler på gode, po-